

LBRIS

We know
books

Protoiereu Grigorie Diacenko

**Semănături
duhovnicești**

Credința în Dumnezeu

Partea întâi

Traducere din limba rusă:

Florentina Cristea

EDITURA EGUMENITA

2024

Cuprins

Introducere	5
-------------------	---

Partea întâi Credința în Dumnezeu

*Noțiuni generale despre
credința creștină ortodoxă*

1. Sentimentul credinței în Dumnezeu este înnăscut în sufletul omului	7
2. Povestiri despre puterea credinței adevăraților creștini	8
3. Creștinul adevărat nu se teme de încercarea credinței sale	13
4. Loialitatea	14
5. Dragostea rușilor față de credința ortodoxă	15
6. Modul în care sfinții se străduiau să înțeleagă Sfânta Scriptură	17
7. Biblia	18
8. Gânduri despre folosul citirii Sfintei Scripturi	18
9. Vedenia Cuviosului Nifon	19
10. Citește Cuvântul lui Dumnezeu	19
11. Trebuie să dăm ascultare nu numai Sfintei Scripturi, ci și Sfintei Tradiții	21

Despre Dumnezeu Tatăl și Dumnezeire

1. Dumnezeirea este de nepătruns	23
2. O lecție memorabilă despre Legea lui Dumnezeu pentru un băiat de cinci ani	24

3. Despre atotprezența lui Dumnezeu	26
4. Credem într-un singur Dumnezeu, Cel în Treime închinat	27
5. Gânduri despre Creatorul lumii	28
6. Menirea omului	29
7. Valoarea sufletului omenesc	29
8. Toți oamenii provin dintr-un singur om	30
9. Respectă valoarea omului!	30
10. Cugetări ale Sfinților Părinți despre chipul și asemănarea lui Dumnezeu în om	31
11. Importanța păcatului protopărinților noștri	32
12. Sfaturi de la bătrâni cu experiență în viața duhovnicească despre cum să evităm păcatele	33
13. Puterea sfinților asupra animalelor	35
14. Cum a ajuns Sfântul Efreem Sirul să se convingă că Pronia lui Dumnezeu există	37
15. Nu te mâhni în împrejurările grele ale vieții, ci pune-ți nădejdea în Dumnezeu	38
16. Un glas tainic	40
17. Dumnezeu îi ocrotește pe robii Săi cei credincioși	42
18. Îndrumare cerească	43
19. Belșugul roadelor pământești este lucrarea Proniei lui Dumnezeu	44
20. Dumnezeu este milostiv nu numai cu cei drepti, ci și cu păcătoșii care se pocăiesc	45
21. O izbăvire minunată de la incendiu	46
22. Judecățile lui Dumnezeu sunt de nepătruns	47
23. Îngerii păzitori	47
24. Duhurile rele	49
25. Dumnezeu este Tatăl orfanilor	49
26. Despre însușirile lui Dumnezeu	50

Despre Dumnezeu Fiul și Mântuitorul lumii

1. Cine este Mântuitorul nostru?	51
2. Betleemul	53
3. Fermitatea Sfântului Vasile cel Mare în apărarea adevărului învățaturii despre Fiul lui Dumnezeu	54
4. Ce înseamnă să crezi în Iisus Hristos și cum trebuie să crezi în El?	56
5. Adevărul ortodoxiei, atestat de sus	60
6. Arătarea Domnului nostru Iisus Hristos la rugămintea Sfântului Grigorie, Arhiepiscopul Omiriților	62
7. O vedenie minunată	63
8. Cea mai bună mângâiere în viață	64
9. Despre puterea numelui Domnului nostru Iisus Hristos	65

*Despre Preasfânta Născătoare de Dumnezeu
și Pururea Fecioara Maria*

1. Sfânta Fecioară Maria este cu adevărat Născătoare de Dumnezeu	67
2. Arătarea minunată a chipului Maicii Domnului în catedrala Vladimir din Kiev	68
3. Preasfânta Născătoare de Dumnezeu este Pururea Fecioară	70
4. Salvarea de la moarte năprasnică prin mijlocirea Maicii Domnului	70
5. Arătarea Maicii Domnului către Cuviosul Serghie	72
6. Maica Domnului mijlocește pentru noi înaintea lui Dumnezeu	73

*Despre lucrarea de răscumpărare
a Domnului Iisus Hristos*

1. Gânduri despre răscumpărarea noastră de către Iisus Hristos din păcat, blestem și moarte 73
2. Creștine, nu cârți împotriva crucii tale! 74
3. Arătarea pe cer a Cinstitei Cruci a Domnului 76
4. Îngerii în ceruri cinstesc crucea lui Hristos 77
5. Puterea semnului Sfintei Cruci 78
6. Semnul Sfintei Cruci este îngrozire pentru duhurile rele 78
7. Despre vechimea obiceiului de a face semnul crucii cu trei degete împreunate 79

Despre Învierea Domnului Iisus Hristos

1. Învierea lui Hristos 80
2. Din cuvântul Sfântului Ioan Gură de Aur la Învierea Domnului 81
3. Puterea Învierii lui Hristos 82

Despre Înălțarea Domnului Iisus Hristos

1. Înălțarea Domnului 83
2. Eleonul 84

Despre A Doua Venire a Domnului Iisus Hristos

1. A doua venire a Domnului nostru Iisus Hristos 87
2. Antihrist 89

Despre Dumnezeu Sfântul Duh

1. Sfântul Duh 91
2. Sfântul Duh îi călăuzește pe oameni la tot adevărul 94

Despre Sfânta Biserică și sfinții lui Dumnezeu

1. Biserica este casa lui Dumnezeu 96
2. Sfânta noastră Biserică Ortodoxă este singura Biserică adevărată 97
3. Un vis semnificativ 98
4. Pedepsele cerești primite de prigonitorii Bisericii lui Hristos 99
5. În afara Bisericii nu există mântuire 101
6. Vedenia unui bătrân (pildă) 102
7. Un semn de sus 108
8. Este periculos să îi jignești pe sfinții plăcuți lui Dumnezeu 109
9. Câteva povestiri despre clarviziunea sfinților 109
10. Încetarea focului prin mijlocirea Sfintei Mucenițe Agata 112
11. Prescura 112

*Despre harul Sfântului Duh
și Sfintele Taine ale Bisericii Ortodoxe*

1. De ce nu ne mântuim toți prin harul lui Dumnezeu? 113
2. Puterea harului Sfântului Duh în Taina Sfântului Botez 113
3. Acesta este Trupul Meu... Acesta este Sângele Meu 114
4. Pedepsa celor ce nu se împărtășesc mult timp cu Sfintele Taine 116
5. O vedenie minunată în timpul Sfintei Liturghii 116
6. O luminare de sus 117
7. Un avertisment cumplit pentru copii 118
8. Chemarea păcătosului la pocăință 119
9. Puterea pocăinței 120

10. Puterea rugăciunii unei păcătoase care s-a pocăit	121
11. Este periculos să jignești un preot	123
12. De unde au primit preoții dreptul de a binecuvânta și ce semnificație are binecuvântarea lor?	125
13. Împotriva dezbinărilor familiale	126
14. Efectele nevăzute ale Tainei Sfântului Maslu	127

Despre moarte și învierea morților

1. Toți suntem călători pe pământ	128
2. Gânduri despre moarte	130
3. Două vieți	130
4. Aducerea aminte de moarte	131
5. Cei trei prieteni	131
6. Pregătirea omului înainte de moarte	133
7. Fenomene remarcabile	134
8. Convorbirea unor monahi despre trupul viitor al omului	138
9. Descoperiri despre viața de după moarte	140
10. Despre nevoia de a da milostenie pentru cei adormiți	142
11. Puterea rugăciunilor Bisericii	143
12. Un vis minunat, care amintește de existența vieții de după moarte	146
13. Visul semnificativ al lui Lomonosov	148
14. Câteva povestiri despre arătările sufletelor celor adormiți	149
15. Minunata vedenie a Sfântului Antonie cel Mare	153
16. Moartea unui păcătos	154
17. Natura ne vorbește despre înviere	156

Despre viața veșnică

1. Vedenia Sfântului Andrei, cel nebun pentru Hristos, care în chip mai presus de fire timp de două săptămâni s-a aflat în contemplarea lumii nevăzute	157
2. Greutatea chinurilor iadului	158
3. Lumânarea care arde	160
4. Nepăsarea omului față de propria sa mântuire	161
5. Folosul gândirii la viața viitoare	163
6. Povestea lui Isihie, călugărul din muntele Horeb, care ne arată influența binefăcătoare a aducerii aminte de moarte	163
Încheiere	165

Partea întâi

Credința în Dumnezeu

Noțiuni generale despre credința creștină ortodoxă

1. Sentimentul credinței în Dumnezeu este înnăscut în sufletul omului

Un om de știință a hotărât să facă următorul experiment (zicem noi - foarte periculos și dăunător), avându-l ca subiect pe unicul său fiu.

Fiul nu comunica cu nimeni, în afară de tatăl său. Lecțiile îi erau predate în aer liber, în mijlocul naturii. Până la vârsta de zece ani băiatul nu a auzit și nu a citit nicăieri cuvântul „Dumnezeu”. Însă, deși nu cunoștea cuvântul „Dumnezeu”, în sufletul băiatului a început deja să pătrundă sentimentul religios. El s-a gândit să găsească ceea ce era confuz în sufletul său, studiind soarele. Soarele, acest astru binefăcător, care după călătoria sa de o zi apune și iarăși răsare, ca prin dăruirea căldurii sale să reînvie natura - un astru în care antichitatea păgână a văzut ființa supremă - a devenit un obiect de cult pentru băiat. În fiecare dimineață, când era vreme bună, el ieșea pe furiș în grădină ca să fie prezent la răsăritul soarelui și să își exprime sentimentele sale respectuoase față de el.

Tatăl său a început să își dea seama. Într-o zi el l-a pândit pe fiul său în grădină chiar în momentul, în care micul păgân, aplecându-se în genunchi, cu ochii îndreptați spre cer, îi aducea închinare divinității sale și se ruga cu ardoare înaintea ei. Atunci tatăl i-a explicat ce este soarele și i-a spus că toate aceste stele răspândite pe cerul nesfârșit sunt nenumărați sori. Această descoperire l-a dezamăgit pe băiat: el nu mai știa acum unde să se îndrepte cu rugăciunile sale și către cine să își îndrepte inima sa. Pentru a-l mângâia, tatăl său a început să îi vorbească despre Rațiunea Supremă, despre Creatorul universului, despre Sfânta Treime și Proniatorul lumii - despre Dumnezeu.

Prin această educație tatăl a răspuns la cea mai mare întrebare a oamenilor de știință din țara sa. El a putut vedea cum firea (natura) umană, încă nevino-vată și curată, îl cheamă pe Dumnezeu, pe *singurul* Dumnezeu și, nefiind deloc ajutată în căutarea sa, îl caută în lucrurile lumii înconjurătoare, senzoriale, ca un păgân lăsat să meargă pe căile sale. Da, sufletul omului prin natura sa este credincios, este creștin.

Ernest Naville

2. Povestiri despre puterea credinței adevăraților creștini

Un preot evlavios, care locuia în Laodiceea, a fost invitat într-o casă să boteze un copil nou-născut. Dar, întrucât copilul era foarte slab și aproape de moarte, înainte ca preotul să intre în casă și să pregătească toate cele necesare pentru botez, acesta a murit.

Fără a șovăi vreun pic, evlaviosul păstor și-a continuat lucrarea sa.

Pregătind ceea ce este necesar pentru săvârșirea sfintei taine, el a strigat: „Îngerul lui Dumnezeu, care ai luat sufletul copilului înainte de a fi botezat, întoarce-i-l în trup ca eu să pot boteza copilul și atunci îl vei lua iar”. Și s-a întâmplat marea minune a credinței: copilul a înviat, a primit Sfântul Botez și a adormit iar, cufundat în somnul cel veșnic.

* * *

Odată, când între creștinii ortodocși și eretici (adică cei ce s-au îndepărtat de credința ortodoxă) au apărut mari certuri și dezbinări, ortodocșii i-au cerut ajutor fericitului Macarie.

Atunci Macarie, adunându-i pe ortodocși și pe eretici, a mers cu ei la cimitir și a strigat la primul mormânt pe care l-a întâlnit: „Spune-ne tu, mortule, care ești îngropat în acest mormânt: care credință este cea adevărată - cea ortodoxă sau cea eretică?”. Și, ce minune?! Mortul a răspuns, spunând că cea adevărată este credința ortodoxă. Astfel ereticii au fost rușinați, iar ortodocșii au triumfat.

* * *

Când i s-a cerut să se închine zeilor, Sfântul Sfințit Mucenic Vlasie i-a răspuns călăului său:

- Chinuiește-mi trupul meu așa cum voiești, căci aceasta este în puterea ta, dar asupra sufletului meu nu are putere decât Dumnezeu.

- Dacă te voi arunca în lac, Hristosul tău te va salva? a întrebat călăul.

– Eu cred și nădăduiesc – a răspuns mărturisitorul – că Iisus Hristos, Dumnezeuul meu, îmi va acorda ajutorul Său minunat chiar și pe apă.

Gubernatorul a ordonat ca Sfântul Vlasie să fie aruncat în lac. Dar el a mers pe apă ca pe uscat. Când a ajuns la mijlocul lacului, le-a spus soldaților care stăteau pe mal:

– Acum arătați și voi puterea zeilor voștri și veniți aici.

Șaizeci și opt de soldați i-au chemat în ajutor pe zeii lor și s-au aruncat în lac, însă toți s-au înecat. Socotindu-l vinovat de moartea lor pe Sfântul Vlasie, guvernatorul a ordonat să i se taie capul cu sabia.

* * *

Un prieten virtuos al Sfântului Spiridon, episcopul Trimitundei, din zavistia unor oameni răi, a fost clevetit la judecătorul cetății și, fără de vină, închis în temniță; apoi a fost osândit la moarte. Înștiințându-se, Sfântul Spiridon s-a dus să îl izbăvească pe prietenul său de la moartea cea fără de vină. Vremea era ploioasă și el trebuia să treacă peste un râu care, în acea vreme, din cauza potopului, se revărsase și îi bara drumul. Făcătorul de minuni, aducându-și aminte de Isus al lui Navi, cum a trecut Iordanul cu chivotul legii ca pe uscat în vremea când era plin de apă, și crezând în același Dumnezeu atotputernic, a zis către râu, poruncindu-i ca unei slugi: „Stăpânul nostru, al tuturor, îți poruncește: oprește-te ca eu să trec și să scap de la moarte un om nevinovat!”. Acestea zicând sfântul, râul îndată s-a oprit, stăvilind repejunile apelor sale, și a făcut cale uscată sfântului și nu numai lui, ci și celor

ce mergeau cu el, care au alergat înainte la judecător, vestindu-i venirea Sfântului Spiridon și minunea care s-a făcut pe cale. Judecătorul, auzind acestea, îndată l-a eliberat pe cel condamnat pe nedrept și l-a predat sfântului făcător de minuni.

* * *

Sfântul Tihon al Amatundei, pe când era încă tânăr în casa sa, petrecând lângă părinți, a fost pus de tatăl său să vândă pâine; pentru că aceasta era meseria tatălui său. Iar fericitul tânăr dădea pâinea la săraci, fără plată. Tatăl lui nu a putut să nu observe acest lucru și odată l-a pedepsit foarte aspru. Sfântul Tihon, dorind să îl liniștească pe tatăl său, i-a spus: „O, tată, pentru ce te mârnești, ca și cum ai suferi vreo pagubă? Pâinile le-am dat cu împrumut lui Dumnezeu și am dovadă de la El – dumnezeiescul Său cuvânt; căci în Cuvântul lui Dumnezeu se spune: *Cel ce are milă de sărman, împrumută Domnului și El îi va răsplăti fapta lui cea bună* (Pilde 19, 17). Iar de nu crezi cele grăite, să mergem la hambar și vei vedea acolo cum Dumnezeu dă datoria Sa celor ce l-au dat Lui cu împrumut”. Acestea zicând, a mers cu tatăl său la hambar, și, când au deschis ușa, au aflat cămara, care era goală, plină de grâu curat. Iar tatăl său s-a minunat și, căzând la pământ, s-a închinat lui Dumnezeu, dându-I mulțumire. Din acel moment nu l-a mai oprit pe fiul său să împartă pâine la săraci.

O altă minune, săvârșită de Sfântul Tihon, nu mai puțin uimitoare: într-o vie lucrătorii, tăind vițele cele uscate, le aruncau afară; iar Sfântul Tihon, adunând acele vițe uscate, le sădea în via sa și se ruga lui

Dumnezeu să-i dea viei sale patru daruri: 1) ca vițele cele uscate, fiind sădite, să primească umezeală și putere vie, ca ele să se înrădăcineze, să răsară și să crească; 2) ca acea vie a sa să facă roade din belșug; 3) ca strugurii să fie dulci la gust și sănătoși și 4) ca strugurii din via sa să se coacă mai repede decât în toate viile. Astfel rugându-se, a doua zi, mergând la acele vițe uscate, pe care le sădise, le-a găsit pe toate răsarite și înverzite. Și, începând a crește în același an mai presus de obicei și de fire, au adus roade din belșug.

Și, fiind încă verzi în celelalte vii, în via Sfântului Tihon strugurii s-au copt mai repede decât la toți și erau foarte dulci la gust și foarte sănătoși. Acea vie a fost lucrată mulți ani nu numai cât a trăit Sfântul Tihon, ci și după moartea lui, aducând rod din belșug. Și în tot anul, înainte de vremea obișnuită a coacerii tuturor viilor, în ziua de 16 a lunii iunie, când se săvârșea pomenirea Sfântului Tihon, se aduceau la biserica sfântului struguri copti din acea vie, iar cu vinul stors din ei se săvârșea Jertfa cea fără de sânge la Sfânta Liturghie.

Auzind minunile Sfântului Tihon, ați observat, desigur, acea simplitate de copil cu care el credea cuvintele Sfintei Scripturi și acea îndrăzneală copilărească, cu care el aștepta totul de la Dumnezeu. Mai observați, de asemenea, și faptul că toți sfinții, mai ales făcătorii de minuni, tot timpul sunt așa, tot timpul sunt ca niște copii. Copiii, fără să stea pe gânduri, cred tot ceea ce le spun cei mari: și sfinții cred, fără nicio îndoială, tot ceea ce spune Cuvântul lui Dumnezeu. Copiii așteaptă cu îndrăzneală totul de la părinți: și sfinții așteaptă cu îndrăzneală totul de la Dumnezeu.

* * *

Sfântul Gherman, când era încă copil, a venit într-o zi la biserica Preasfintei Născătoare de Dumnezeu. Văzându-L acolo în icoană pe Pruncul Iisus Hristos cu Preacurata Sa Maică, copilul, în simplitatea inimii sale, I-a dat Acestuia mărul pe care îl ținea în momentul acela în mână. Atunci Maica Domnului a întins din icoană mâna Sa și a primit darul bunului copilăș.

3. Creștinul adevărat nu se teme de încercarea credinței sale

Când Sfântul Emilian, episcopul orașului Trebia, a fost prins de păgâni și prezentat cârmuitorului regiunii Maximian, acesta din urmă i-a cerut să se lepede de credința creștină și să se închine idolilor. Dar Emilian a refuzat să se închine la idoli; atunci guvernatorul a ordonat să fie bătut și a spus că Dumnezeuul creștinilor nu are nicio putere. La aceasta sfântul a răspuns: „Încearcă, dacă vrei, să afli a cui putere este mai mare – a lui Hristos sau a zeilor voștri? Poruncește să fie adus unul dintre bolnavi, iar preoții tăi să se roage zeilor lor pentru vindecarea lui; apoi mă voi ruga și eu Dumnezeului meu și, cine îl va vindeca pe cel bolnav, acela va fi Dumnezeuul adevărat!”.

Guvernatorului i-a plăcut propunerea și la porunca sa a fost adus un bolnav, care era paralizat. Preoții păgâni au început să se roage zeilor lor ca să îl vindece pe cel bolnav și mult timp s-au rugat, dar rugăciunea lor nu a avut niciun rezultat. După ei a început să se roage Sfântul Emilian, cerându-I Domnului să îi

lumineze pe păgânii din jur și să proslăvească numele Lui cel sfânt prin vindecarea celui bolnav. Apoi, apropiindu-se de cel paralizat și luându-l de mână, a spus: „În numele Domnului nostru Iisus Hristos ridică-te și fii sănătos!”. Bolnavul s-a ridicat și s-a vindecat. Mulți, văzând această minune, au crezut în Domnul Hristos, chiar și guvernatorul a început să încline spre creștinism; dar preoții păgâni l-au convins să nu creadă și i-au cerut să îlucidă pe sfânt, spunând că Emilian a făcut minunea nu cu putere de la Dumnezeu, ci cu ajutorul vrăjitoriei. Și sfântului mărturisitor al credinței, după tot felul de chinuri, i s-a tăiat capul.

4. Loialitatea

Un împărat păgân l-a chemat la el pe episcopul creștin și i-a cerut să se lepede de credința sa. Dar episcopul i-a răspuns blând și calm: „Nu pot s-o fac”. Împăratul s-a înfuriat și a exclamat: „Nu știi, oare, că viața ta este în puterea mea? Un semn din partea mea și vei dispărea din lume!”.

– Știu asta, știu, a răspuns episcopul, dar dă-mi voie, împărate, să îți pun o întrebare. Imaginează-ți, împărate, că cel mai credincios slujitor al tău a căzut în mâinile dușmanilor tăi. Și dușmanii tăi s-au străduit din răspuțeri să îl determine pe acest slujitor să te trădeze. Dar el a rămas neclintit în credința și loialitatea lui față de tine. Atunci dușmanii tăi, scoțându-i hainele acestui slujitor, l-au alungat, bătându-și joc de el. Acum spune-mi, împărate: când acest slujitor, pognegrit și dezgolit pentru loialitatea lui față de tine, se va întoarce la tine, nu îi vei da tu cinste și slavă pentru

că a fost batjocorit și nu îi vei oferi cele mai bune haine pentru a-și acoperi goliciunea sa?

– Firește că da, a răspuns împăratul, dar de ce spui asta?

Atunci cuviosul episcop a spus: „Împărate, tu poți scoate de pe mine această haină pământescă, adică îmi poți lua această viață; dar Domnul meu mă va îmbrăca într-o haină nouă, mai bună”.

Auzind acestea, împăratul a căzut pe gânduri, apoi i-a dat drumul episcopului și nu i-a mai cerut să se lepede de credința creștină.

5. Dragostea rușilor față de credința ortodoxă

Rușii din cele mai vechi timpuri s-au distins printr-un atașament profund față de credința în Hristos și Biserica Ortodoxă. În vremurile grele, dezastuoase, ale stăpânirii tătare li s-a ivit ocazia de a mărturisi această dragoste prin sângele lor.

* * *

În anul 1246, când hanul tătar Batu l-a chemat la el pe prințul Mihail al Cernigovului și i-a cerut prin intermediul ghicitorilor săi ca înainte de a intra în palatul hanului să treacă, după obiceiul mongolilor, prin foc și să se închine soarelui și idolilor, binecredinciosul prinț a răspuns: „Eu sunt creștin și nu mă pot închina făpturii și idolilor”. Când i s-a propus să aleagă una din două – ori să se închine idolilor, ori să moară –, prințul nu a ezitat să o aleagă pe cea din urmă, în ciuda tuturor împotrăvirilor celor apropiați, s-a pregătit pentru creștinescul sfârșit și a murit în chi-

nuri în mâinile barbarilor. Exemplul viteazului prinț a fost imediat urmat și de iubitul său boier, Teodor.

* * *

În anul 1270, un alt prinț rus, Roman Olgovici de Riazan, a fost clevetit în fața Hoardei, cum că l-ar fi insultat pe han și credința lui. Hanul l-a dat pe prinț în mâinile tătarilor, care au început să îl silească să treacă la credința lor. Dar el nu numai că nu a fost de acord cu acest fapt, ci a mărturisit în mod deschis că credința creștină este cu adevărat sfântă, iar cea tătară este păgână. Înfuriați, păgânii i-au tăiat limba, i-au închis gura și i-au tăiat încet de la încheieturi toate mădularele trupului său, astfel încât noul mucenic s-a asemănat cu adevărat Sfântului Apostol Iacov, după cum menționează cronicile.

* * *

Apărându-se de dușmanii care năvăleau sau ieșind ei înșiși împotriva lor, rușii erau convinși că ei își varsă sângele lor și mor, în primul rând pentru sfânta credință și Sfânta Biserică. „Murim pentru Sfânta Născătoare de Dumnezeu (adică pentru catedrala Preasfintei Născătoare de Dumnezeu) și pentru dreapta credință”, au spus locuitorii orașului Vladimir atunci când acesta a fost asediat de tătari. „Murim pentru Sfânta Sofia” (adică pentru catedrala Sfintei Sofia), repetau, de obicei, locuitorii orașului Novgorod atunci când se adunau pe câmpul de luptă. „Ne vărsăm sângele nostru pentru casa Preasfintei Treimi și pentru Sfânta Biserică”, au exclamat locuitorii orașului Pskov în zilele domniei lui Dovmont, respingând atacurile

Lituaniei. Și Dimitrie Donskoi, mergând cu oastea sa din Moscova împotriva tătarilor, le-a spus celorlalți principii și voievozi: „Să mergem împotriva ateului și necredinciosului Mamai pentru dreapta credință creștină și pentru Sfânta Biserică, pentru toți pruncii și bătrânii și pentru toți creștinii”.

Da, rușii își iubeau patria lor și, în primul rând, își iubeau sfânta lor credință și Sfânta lor Biserică. Ei s-au atașat cu atât mai mult de sfânta credință și de Sfânta Biserică, întrucât numai în ele găseau mângâiere și întărire în neazuri și nenorociri, mai ales când erau înrobiți, iar în numele sau titlul de creștin vedeau principala diferență dintre ei și păgânii agareni¹ și superioritatea lor față de ei.

6. Modul în care sfinții se străduiau să înțeleagă Sfânta Scriptură

Un bătrân a petrecut timp de șaptezeci de săptămâni în post, mâncând de două ori pe săptămână, rugându-L pe Dumnezeu să îi descopere sensul unei cugetări din Sfânta Scriptură. Dar Dumnezeu nu i-a descoperit. Văzând aceasta, bătrânul și-a spus în sinea sa: „Iată cât m-am ostenit și nimic n-am izbutit: mă voi duce, așadar, la fratele meu și îl voi întreba pe el”. Când a ieșit din chilie și a închis ușa după el, Domnul a trimis la el un Înger, care i-a spus: „Cele șaptezeci de săptămâni petrecute de tine în post nu te-au apropiat

¹ Agarean - 1. mahomedan, musulman, necredincios, necreștin, păgân, turc, tătar; 2. descendent al lui Agar.